

Ђорђе МАРЈАНОВИЋ*

НАКНАДА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ ПРОУЗРОКОВАНЕ ПОВРЕДОМ ПРАВА НА ПИЈЕТЕТ У МЕДИЈСКОМ ИЗВЕШТАВАЊУ¹

Апстракт

Предмет овог истраживања јесте право на накнаду нематеријалне штете која је проузрокована повредом права на пијетет у медијском извештавању. Извештавање медија о преминулој особи може проузроковати душевне болове лицима која су са њом била у блиском односу. У истраживању се анализира начин на који медији повређују право на пијетет у медијском извештавању. Применом догматског метода, нормативног метода, метода анализе теоријске грађе и методе анализе случаја указује се на специфичности утврђивања да је медијским извештавањем повређено право на пијетет. У другом делу истраживања, предметна анализа се односи на начин утврђивања да је услед повреде права на пијетет проузрокован правно признати облик нематеријалне штете. Уочава се да је, како у теорији тако и у пракси, спорно питање која доказна средства омогућавају суду да утврди чињенице одлучујуће за решавање спора у парницама ради накнаде нематеријалне штете проузроковане медијским извештавањем. Аутор анализира и начин на који се критеријуми за одмеравање висине новчане накнаде нематеријалне штете примењују приликом доношења пресуда. У закључку се истиче да новчана накнада нематеријалне штете треба да оствари функцију сатисфакције као и да судови не би требало да одмеравају висину накнаде на начин који би довео до непропорционалног ограничења медијских слобода или онемогућио медије да обављају своју друштвену улогу.

* Истраживач приправник, Институт за упоредно право, Београд, Република Србија, djordje2611@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5238-7292.

¹ Овај рад је настао као резултат научноистраживачког рада на Институту за упоредно право уз финансијску подршку Министарства науке, технолошког развоја и иновација (евиденциони број: 451-03-33/2026 03/200049 од 5. 2. 2026).

Кључне речи: нематеријална штета, право на пијетет, медијско право, право личности, доказна средства.

1. УВОД

Смрт представља догађај који изазива патњу лицима која су била емотивно везана за преминулог. Иако смрт карактеришу универзалност и неизбежност, смртни догађај оставља дубоке психичке и емоционалне последице блиским особама преминулог лица. Са правног становишта, поставља се питање на који начин треба одредити положај лица у односу на трајни емотивни губитак који настаје услед нечије смрти. Законом о облигационим односима (у даљем тексту: ЗОО), признато је право на накнаду нематеријалне штете члановима уже породице у случају смрти лица (ЗОО, 1978, чл. 200). Како би се ово право могло остварити, неопходно је да смрт блиског лица изазива стварни, интензивни и трајни душевни бол (Манић, 2012, 441). Осим тога што душевни бол редовно настаје услед смрти блиског лица, психички интегритет лица блиском преминулом може бити нарушен у ситуацијама у којима је испољавање туге и исказивање поштовања према преминулом нарушено поступцима трећих лица. Такви поступци могу попримити различите облике, као што су примера ради: повреда гроба,² омаловажавајуће и увредљиво изражавање о преминулом, неовлашћено изношење приватних аспеката живота преминулог.

Предмет овог истраживања јесте право на накнаду нематеријалне штете проузроковане повредом права на пијетет медијским извештавањем. Дефинисани предмет истраживања произлази из неколико околности и спорних питања на које сматрамо да је потребно дати одговор. Право на пијетет схвата се као право на осећање достојанства у вези са успоменом на преминулог, односно као сегмент права на достојанство личности.³ Међутим, право на

² У Кривичном законик у Републике Србије предвиђено је кривично дело повреда гроба (Кривични законик, 2005, чл. 354). Поједини аутори имају схватање да у погледу заштите гроба, кривично-правна заштита представља *ultima ratio* која је неопходна јер је поштовање мртвих и њихових гробова цивилизацијска тековина уткана у поредак јавног реда и мира (Ранђеловић, Соковић, 2023, 265). У домаћој судској пракси уочили смо случајеве проузроковања нематеријалне штете повредом права на пијетет и то радњом нарушавања гроба. Уочене пресуде ће такође у појединим сегментима овог рада бити анализирани.

³ Уочавамо да је више аутора из домаће доктрине у својим истраживањима појмовно одредило појам права на пијетет. На пример, у литератури се уочава схватање да је пијетет успомена на личност умрлог и да може бити повређена повредом части и угледа умрлог или објављивањем података из његовог живота (Petrović, 1996, 57). Слично томе, други аутори право на пијетет

пијетет може бити у „сукобу“ са медијским слободама, услед чега се поставља питање у којим случајевима ће доћи до повреде права на пијетет. Спорно је и питање да ли свака повреда права на пијетет оправдава признавање права на накнаду нематеријалне штете. У истраживању ћемо и анализирати питање која доказна средства омогућавају суду да сазна чињенице које су од значаја за решење главне ствари у парницама за накнаду нематеријалне штете која је проузрокована повредом права на пијетет. У раду ћемо указати и на поједине случајеве из домаће судске праксе када је признато право на накнаду нематеријалне штете у случају повреде права на пијетет на начин који није медијско информисање. Настојаћемо да уочимо сличности и разлике у остваривању права на накнаду нематеријалне штете када је право на пијетет повређено различитим радњама.

У истраживању се полази од претпоставке да је остваривање права на накнаду нематеријалне штете проузроковане повредом права на пијетет у медијском извештавању могуће и у појединим случајевима оправдано. Такође, полази се и од претпоставке да је остваривање права на накнаду нематеријалне штете у случају повреде права на пијетет специфично услед чињенице да лице о коме се медијски извештава најчешће није тужилац, већ лице које је преминуло. Циљ спровођења истраживања јесте теоријско систематизовање знања о праву на накнаду нематеријалне штете у случају повреде права на пијетет медијским извештавањем. Осим тога, циљ истраживања јесте и давање доприноса у превазилажењу дилема које се појављују у парницама за накнаду нематеријалне штете која је проузрокована повредом права на пијетет у медијском извештавању.

Актуелност дефинисане теме истраживања и потреба за њеном обрадом нарочито су изражени након трагичних догађаја који су се у протеклим годинама више пута у Републици Србији догодили. Примера ради у литератури уочавамо схватања да је пандемија ковида 19 показала опасност од ширења „бесмислених“ и „лажних“ вести путем интернета (Mrvić Petrović, 2024, 287). Такви догађаји упозоравају на улогу коју медији имају у демократском друштву у контексту благовременог и тачног информисања. Ипак, медијско

дефинишу као самостално лично право којим се означава израз осећања уважавања и поштовања успомене на личност преминулог блиског лица (Младеновић, 2020, 492). Док поједини аутори имају схватање да је право на пијетет део права на психички интегритет (Petrović, 1996, 57), други аутори имају схватање да се искристалисало да је пијетет лично добро и да се искристалисало којим се радњама право на пијетет повређује услед чега сматрају да је право на пијетет посебно лично право (Vodinelić, 2012, 260).

информисање о трагичним догађајима указује и на тешкоће у постизању баланса између „са једне стране“ благовременог и тачног информисања јавности и „са друге стране“ потребе да се заштите правни интереси лица о којима се извештава, као и чланова њихових породица. Јавност може имати интерес да буде информисана о догађајима у којима су учествовала преминула лица али истовремено објављивање таквих информација може проузроковати или интензивирати душевне болове код лица блиских преминулом о коме се извештава. Поједини непрофесионални и сензационалистички начини извештавања о трагичним догађајима, подстичу на истраживање различитих аспеката грађанскоправне одговорности медија. Актуелност теме, произлази и из све већег значаја интернет страница традиционалних медија, које олакшавају дистрибуцију информација. У контексту извештавања о преминулим лицима посредством интернета, у литератури запажамо схватање, да је интернет узроковао појаву виртуелног гробља (engl. *virtual graveyard*) (Hamill, 2011, 836), с обзиром на пораст броја доступних снимака видео несрећа, односно фотографија преминулих личности. Такво медијско извештавање за последицу може имати пораст броја случајева када је медијским извештавањем повређено право на пијетет.

2. ПОВРЕДА ПРАВА НА ПИЈЕТЕТ У МЕДИЈСКОМ ИЗВЕШТАВАЊУ СА ОСВРТОМ НА СЛУЧАЈЕВЕ ИЗ ДОМАЋЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Медији би у демократском друштву требало да обављају улогу „јавног чувара“ (engl. *watchdog*), што би се остваривало тиме што би медији информисали јавност о питањима од јавног интереса (Radio broadcasting company B92 AD v. Serbia, представка бр. 67369/16, пресуда ЕСЉП, 05.09.2023, пар. 89). Како би медији остваривали такву улогу у друштву, од кључне је важности да новинари и уредници врше правилну селекцију медијских догађа (Вучковић, 2021, 201, фтн. 13). Осим тога, медији би своју улогу требало да остварују на одговоран начин, што би подразумевало да приликом објављивања информација људско достојанство лица на које се информација односи третирају као неприкосновено (Вучковић, 2019, 603). На значај поштовања медијских права као и права личности приликом медијског информисања указује схватање према којем „демократска друштва морају храбро приступити кохабитацији између највиших стандарда медијских слобода и највиших стандарда у заштити права личности (Radolović, 2007, 3). Медијске слободе су

ограничене правима личности особа на које се информација односи као и правима особа које су титулари права на пијетет уколико се објављена информација односи на преминулу особу.⁴ Нормативно ограничење медијских слобода, ради заштите права личности садржано је у Уставу Републике Србије, Европској конвенцији, Закону о јавном информисању и медијима Републике Србије и другим релевантним изворима. У пракси Европског суда за људска права, утврђени су критеријуми које би суд требало да примени сходно околностима конкретног случаја, како би дошао до закључка да је право на достојанство повређено медијским извештавањем. Као критеријуме које Европски суд истиче као значајне ради успостављања баланса између права на слободу изражавања и права на достојанство, препознајемо: 1) допринос објављених информација дебати од јавног интереса; 2) препознатљивост лица о коме се извештава; 3) предмет извештавања; 4) начин добијања информација и њихова истинитост; 5) садржај, облик и последице објављених информација; 6) претходно понашање особе о којој се извештава, 7) озбиљност досуђене санкције и обесхрабрујући учинак за медије (*Von Hannover v Germany*-бр.2, представка бр. 40660/08 и 60641/08, пресуда ЕСЉП, 7.2.2012, par. 104-113; *Axel Springer v. Germany*, представка бр. 39954/08, пресуда ЕСЉП, 7.2.2012, par. 89-

⁴ У литератури уочавамо различита схватања која се односе на заштиту достојанства преминуле особе. Поједини аутори указују да у немачком праву преовладава схватање да права личности трају и након смрти лица, те да умрли имају правни субјективитет са ограниченом пословном способношћу која обухвата лична права (Petrović, 1996, 57). Други аутори имају мишљење да поједина права личности надживљавају свог титулара па прелазе на његове наследнике-у том случају се ради о такозваној моралној заоставштини оставиоца (Лазих, 2015, 79). У теорији уочавамо схватање да су част и углед правна добра која „прате“ човека од рођења до смрти, па и после, када пијетет налаже наследницима заштиту угледа умрлог (Mrvić Petrović, 2010, 43). У теорији права, поједини представници интересне теорије сматрају да правни интереси настављају егзистирати и након смрти лица услед чега субјективна права треба признати и преминулим личностима. (Вид. више. Tucak, Nedić, 2022, 294). У пракси Европског суда за људска права уочавамо схватање судије Fura Sandström које је изложено као издвојено мишљење у пресуди Европског суда, према којем се са достојанством треба опходити и према живима и према преминулима (Akrinar and Altun v. Turkey, представка бр. 56760/00, пресуда ЕСЉП, 27.2.2007, partly dissenting opinion of judge Fura-Sandstrom). У пракси Европског суда за људска права уочава се и схватање да постхумни казнени поступак повређује право на правично суђење односно право на поштовање претпоставку невиности чиме се повређује и покојничково достојанство (Magnitsky v. Russia, представка бр. 32631/09 и 53799/12, пресуда ЕСЉП, 27.11.2019, para. 280-284). Право на претпоставку невиности може се квалификовати као право личности чијом повредом може бити проузрокован и правно признати облик нематеријалне штете (Марјановић, 2023, 229-245). У овом раду анализирамо право на пијетет као право лица блиских преминулом. У контексту нашег предмета истраживања, право на накнаду нематеријалне штете проузроковане повредом права на пијетет може остварити лице блиско преминулом-титулар права на пијетет.

111 Вид и: Pech, 2004). Значај праксе Европског суда препознајемо у томе што је овај суд указао на правни значај разграничења између чињеничних навода и вредносних судова. Тако, уколико садржина информације представља вредносни исказ, она не подлеже доказивању. Ипак, вредносни искази морају бити засновани на одређеној чињеничној грађи, у супротном вредносни исказ би могао бити претеран а самим тим би могао довести и до повреде права лица на које се информација односи (Pajić, Savčić, 2022, 206-207). „Са друге стране”, чињенични наводи подлежу доказивању њихове истинитости. Ипак, и у погледу чињеничних исказа, основни сегмент провере, јесте постојање довољне чињеничне грађе како би се чињенични исказ сматрао оправданим. Тако, Европски суд у једној од пресуда истиче да је задовољан тиме што је подносилац представке (медиј) деловао у доброј вери, и са марљивошћу која се очекује од одговорног новинара (Radio broadcasting company B92 AD v. Serbia, представка бр. 67369/16, пресуда ЕСЉП, 05.09.2023, para.89).

Критеријуми које примењује Европски суд од значаја су за домаћу судску праксу. Наиме, у случајевима када су национални органи извагали интересе у складу са дефинисаним критеријумима, потребни су „јаки“ разлози како би Европски суд заузео став да је повређено право подносиоца представке (Примера ради: Couderc and Hachette Filipacchi Associés v France, представка бр. 40454/07, пресуда ЕСЉП, 10.11.2015, para. 90-93). При томе, наведени критеријуми, применљиви су и у случају када се објављена информација односи на преминулу личност (Вид. M.L. v. Slovakia, представка бр. 34159/17, пресуда ЕСЉП, 14.01.2022, para. 34-36). Сходно томе да су наведени критеријуми „општијег“ карактера, поставља се питање, које су то особености специфичне за утврђивање повреде права на пијетет у медијском извештавању.

Специфичност у успостављању баланса између права на слободу изражавања и права на достојанство у случајевима објављивања информација које се односе на преминуло лице огледа се у чињеници да лице које трпи штету објављивањем информације није исто оно лице на које се информација непосредно односи. У том смислу, спорно је питање који круг лица може бити оштећен медијским информацијама које се односе на преминулу особу. Објављивање информација о преминулом код више субјеката може проузроковати душевне болове. Услед тога, у пракси би се могле појавити ситуације када осим сродника и друга лица блиска преминулом истичу да им је повређено право на пијетет.

У литератури уочавамо схватање да би право на накнаду нематеријалне штете у случају повреде права на пијетет требало да буде признато оном кругу лица која имају право на накнаду нематеријалне штете услед смрти или тешког инвалидитета блиског лица (Петровић, 1998, 97). Такође, у литератури уочавамо и схватање да заштиту треба пружити сваком лицу чији је пијетет довољно значајан, а да је таксативно навођење лица која могу захтевати заштиту неприхватљиво (Водинелић, 1978). Кривичним закоником Републике Србије одређен је круг лица која могу поднети приватну тужбу у кривичном поступку уколико је кривично дело против части и угледа извршено према умрлом лицу. У круг таквих субјеката сврстани су: брачни друг или лице са којим је умрли трајно живео у ванбрачној заједници, сродници у правој линији, усвојиоц, усвојеник, брат или сестра умрлог лица (Кривични законик, 2005, чл. 177, ст. 2). На седници Грађанских одељења и Одељења за радне спорове Апелационог суда у Београду, Апелационог суда у Крагујевцу, Апелационог суда у Новом Саду и Апелационог суда у Нишу која је одржана 23.06.2017. године, усвојен је закључак о томе која лица имају право на накнаду нематеријалне штете у случају повреде права на пијетет. Према Закључку, правни следбеници (супружник, дете или родитељ) имају право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа, због објављивања информације о покојном којим се вређа право на пијетет (Цитирано према: Апелациони суд у Нишу-билтен, 2017, 169). Аутори уочавају да су поједини инострани законодавци у круг субјеката који имају право да захтевају заштиту због вређања успомене на умрлог сврстали и она лица којима је умрли нешто завештао (Водинелић, 1978). У актуелној судској пракси уочавамо схватање према којем су потомци, сродници или пријатељи преминулог лица титулари права на пијетет.⁵ Иако су схватања садржана у литератури и пракси различита и она подстичу на спровођење посебног темељнијег истраживања о тој теми, неспорно је да се у случају објављивања информација о преминулој личности може повредити право лица која су повезана са преминулим а то су лица на које се информација не односи непосредно.

Право на пијетет обухвата поштовање према покојнику, његовом стеченом угледу и части, као и према његовим посмртним остацима. Будући да

⁵ Потомци, сродници или пријатељи лица о коме се информише јавност, носиоци су права на пијетет, пошто њихов психички интегритет повређује писање, или какво друго нетачно, неприлично или увредљиво информисање о особи која им је блиска, због чега трпе психичку бол и имају право на заштиту тог права, као на очување слике коју гаје о себи блиском лицу. Наведено према: Пресуда, Апелациони суд у Београду, бр. ГжЗ 364/22, од: 28.09.2022.

се спорна информација односи на преминуло лице, неопходно је оценити на који начин њено објављивање утиче на вредности које је преминули стекао током живота. То је неопходно учинити како би се сагледао утицај такве информације на лица која имају право на пијетет. Како се то схвата у доктрини, лица блиска умрлом пате због повреде личних добара умрлог (Водинелић, 2012, 260). Услед тога, право личности лица блиских преминулом може бити ограничено због околности која се не односи на саме носиоце права на пијетет, већ на углед и друштвени значај које се приписују преминулој личности. Посебан утицај на садржину права на пијетет који није повезан са носиоцем тог права, већ са преминулим лицем, има околност да је лице о којем се извештава јавна личност. Како то запажамо у литератури, најкомплексније питање односа између права на слободу изражавања и повреде права на достојанство личности, везано је за положај јавних личности (Пајтић, Савчић, 2022, 105; Вид и: Bychawska-Siniarska, 2017, 63). Таква комплексност произлази из околности да јавне личности морају имати свест о томе да посебан положај који заузимају у јавном животу, подразумева и већи притисак на њихов приватан живот (Рајић, Рељановић, 2023, 33). Спорно је и питање која се лица требају сматрати јавним личностима, а такво питање нарочито постаје спорно када се информација односи на већ преминулу личност (Вид. Hughes, 2019, 76).⁶ Штавише, и након смрти, јавност може имати интерес да буде информисана о различитим аспектима живота јавне личности. Тако, јавност може имати интерес да, на основу нових чињеница и сазнања до којих се накнадно дошло, преиспитује и критикује деловање јавне личности, односно да изгради потпунију и објективнију оцену рада и историјске улоге јавне личности.⁷ Сагледавајући таквим приступом, не само да јавне личности морају испољити већи степен толеранције у погледу начина на који се извештава о њима, већ извештавање о преминулој јавној личности може довести до ограничавања права на пијетет лица, које није било јавна личност.

⁶ Примера ради, у пресуди Европског суда за људска права, уочавамо да је спорно питање било, да ли је преминуло лице које је било свештеник могло да буде сматрано јавном личношћу. Схватање националних судова било је да свештено лице јавна личност док је Европски суд имао схватање да свештено лице о коме је извештавано за време живота није био позната личност (Vid. M.L. v. Slovakia, представка бр. 34159/17, пресуда ЕСЈП, 14.01.2022, para. 37)

⁷ Европски суд за људска права указао је да историјски догађаји и личности које су у њима учествовале могу бити предмет историјске контроле, критике и анализе. Сходно историјској улози претка о коме медији извештавају могуће је да чланови породице такве личности могу бити изложене „трпљењу“ веће критике рада и дела њима блиске особе (Dzugashvili v. Russia, представка бр. 41123/10, пресуда ЕСЈП, 9.12.2014, para. 20-36)

Медији након смрти лица, у случају објављивања информације која се односи на њега или на догађај у коме је преминула јавна личност учествовала морају бити нарочито обазриви. Кодекс новинара Републике Србије, садржи посебно правило које се односи на начин информисања о преминулој јавној личности: „У случају смрти јавне личности, медији морају бити посебно опрезни с информацијама које ту личност накнадно повезују с неким кривичним делом или дискриминишућим сазнањем“. Чак и уколико је у питању информација од јавног значаја, новинар мора да буде свестан да су преминуле особе ослобођене од даљег кривичног гоњења.⁸ Поштовање правила садржаног у Кодексу новинара Републике Србије, значајно је због заштите интереса јавности да буде информисана о догађајима у вези са којима постоји интерес да буде информисана уз истовремено уважавање права на пијетет.

Смрт блиског сродника представља извор емоционалне патње услед чега у појединим случајевима треба предузети мере како би се заштитио приватан и породични живот лица блиских преминулом. Објављивање информација којима се нарушава испољавање туге након смрти блиског лица може повредити право на пијетет. Тако, лица блиска преминулом нарочит интерес за необјављивањем информација о преминулом лицу могу имати у вези са догађајем у којем је лице преминуло. Информисање о таквом догађају може допринети интензитету душевних болова које осећају лица блиска преминулом. Сматрамо да је оправдано, у доктрини постављено питање “Зашто је информација о начину смрти вредна да буде вест“, уз констатовање да иза свега стоји поштовање приватности његових ближњих који могу доживети бол и патњу ако се објави да је одређена особа извршила самоубиство (Наведено према: Свејић, 2024, 337). Такође, у судској пракси, уочавамо схватања суда којима се указује да је извештавање о начину смрти једне особе подобно да повреди право на пијетет док такво схватање произлази и из одређених схватања које уочавамо у литератури. Уставни суд Републике Србије у једној од својих одлука указује да је постојао интерес јавности да сазна информацију о смрти кћери тужилаца како би се указало на трагичан губитак живота једног младог и успешног члана заједнице. Ипак, право на пијетет је у случају који се „нашао“ пред Уставним судом, повређено услед тога што је медији објавио информацију да је самоубиство узрок смрти (Одлука, Уставни суд, бр. Уж-7211/2013, од: 19.05.2016), што се није могло сматрати оправданим нити информацијом коју је

⁸ Наведено схватање садржано је и у пресуди Апелационог суда у Београду, бр. Гж 38/22, од: 24.02.2022. године.

потребно објавити. Осим наведеног случаја из судске праксе, у литератури се уочавају примери који илуструју повреду права личности а који су се састојали у објављивању фотографија тела жртве док су у појединим случајевима објављене фотографије обезглављених тела преминулог лица (Јевтовић, 2022, 196). Осим објављивања информација у вези са начином смрти лица, право на пијетет може бити повређено неадекватним информисањем у данима када чланови породице и пријатељи преминулог изражавају поштовање према преминулом. У домаћој судској пракси уочавамо случајеве објављивања информација на годишњицу смрти лица⁹ или након краћег временског периода након смрти лица, што су дани када медији нарочито треба да поштују пијетет према преминулом.

3. НЕМАТЕРИЈАЛНА ШТЕТА КАО ПОСЛЕДИЦА ПОВРЕДЕ ПРАВА НА ПИЈЕТЕТ

3.1. Утврђивање постојања нематеријалне штете

У складу са садржином ЗОО, према којој је прихваћена субјективна концепција нематеријалне штете, повреда права на пијетет, не подразумева самим тим и проузроковање нематеријалне штете. Нематеријална штета постоји уколико је услед повреде права личности дошло до проузроковања душевних болова (Примера ради, Вид. Bukovac Ruvača, 2015, 161). У том смислу, нематеријална штета постоји када услед повреде права на пијетет дође до проузроковања душевних болова. У државама које прихватају објективну концепцију нематеријалне штете, повреда права личности се изједначава са нематеријалном штетом (Вид. више: Караникић Мирић, 2015, 487-503). С обзиром да су правно признати облици нематеријалне штете субјективног карактера односно нису егзактни, може бити спорно, која доказна средства омогућавају суду да сазна чињенице које су од значаја за решење главне ствари

⁹ „Објављивањем спорног текста на дан смрти тужиоцевог оца, тужени нису допринели сврси јавног информисања, јавној расправи, нити су допринели задовољењу јавног интереса, већ су тим текстом повредили право тужиоца на поштовање према покојном ..., његовом стеченом угледу, части и посмртним остацима, те су на тај начин повредили тужиочева осећања и његову успомену на преминулог“. Осим тога, суд наводи да на основу утврђених околности није било потребе нити интереса јавности да се објави информација која се односила на преминулу личност док су објављене информације наглашавале да су две поменуте афере једино по чему ће покојни бити упамћен Вид. пресуди Апелационог суда у Београду, бр. Гж 38/22, од: 24.02.2022. године.

у парницама за накнаду нематеријалне штете која је проузрокована повредом права на пијетет.

У литератури се уочава схватање да су вештаци доказно средство које омогућава суду да сазна чињенице које су значајне за утврђивање постојања и обима нематеријалне штете (Примера ради: Mrvić Petrović, Ćirić, Počuča, 2015, 732). Суд ће да изведе доказ вештачењем ако је ради утврђивања или разјашњења неке чињенице потребно стручно знање којим суд не располаже (Закон о парничном поступку, 2011, чл. 259). Разлог због којег се у доктрини изражава схватање о томе да ће најпре вештаци омогућити суду да сазнања чињенице које су од значаја за решење главне ствари у парницама за накнаду нематеријалне штете јесте то што нематеријална штета није егзактна. Ипак, у литератури се уочава и схватање да се без извођења доказа вештачењем може утврдити постојање нематеријалне штете уколико је она проузрокована медијским информисањем (Андрејевић, Митровић, Петровић, 2009, 105). Такође, у теорији уочавамо схватање да није неопходно изводити доказ вештачењем уколико је постојање душевних болова ноторна чињеница, што је случај уколико је нематеријална штета проузрокована смрћу блиског лица (Bećirović Alić, Ahmetović, Ljajić, 2018, 148). Осим тога, поједини аутори су указали на слична схватања суда и у погледу појединих појавних облика проузроковања нематеријалне штете. Тако, у појединим истраживањима се указује да у судској пракси није извођено доказно средство вештачењем у случају да је нематеријална штета проузрокована повредом права на поштовање породичног живота, у случајевима несталих беба (Арсенијевић, 2024, 281). Према схватању аутора који су извршили анализу судске праксе, разлог томе јесте то што је суд сматрао да објективне чињенице говоре у прилог томе да постоје душевни болови (и страх) као и о томе колико је висок интензитет душевних болова. Оваква сазнања сматрамо значајним с обзиром да се извођење доказа вештачењем неретко користи онда када за тим не постоји потреба. Међутим, поставља се питање, када ће постојање нематеријалне штете моћи да буде утврђено извођењем других доказних средстава која нису вештачење. Анализирајући пресуде које су донете у парницама ради накнаде нематеријалне штете проузроковане повредом права на пијетет у медијском извештавању, уочили смо дилеме у вези са утврђивањем постојања душевних болова и њиховог интензитета. У једној од анализираних пресуда, Апелациони суд у Београду утврдио је да првостепени суд није навео које су то душевне болове трпели тужиоци због повреде права на пијетет. У анализираној пресуди, исти

суд наводи да: „се степен повреде као и висина правичне накнаде не може утврдити без саслушања оштећених-тужилаца у својству парничне странке што је нужен доказ да би на основу непосредног саслушања првостепени суд могао да оцени и на основу слободног судијског уверења утврди да ли је странка која потражује овај вид нематеријалне штете заиста и претрпела душевни бол као и интензитет истог, те да ли је дошло до повреде њених личних права и ако јесте у чему се та повреда састоји“. Схватање суда у овој пресуди јесте да се постојање нематеријалне штете, јачина и трајање душевних болова, могу утврђивати само доказним средством-саслушањем странака (Све наведено према: Решење, Апелациони суд у Београду, бр. Гж3 401/22, од: 11.1.2023.) . Иако циљ овог истраживања није критиковање поступања домаћих судова, у теорији уочавамо схватање да суд по правилу, изводи доказ саслушањем странака пошто су изведени докази другим доказним средствима, односно пошто су саслушани сведоци и судски вештаци (Станковић, 2025, 1004; Вид и: Бодирога 2007, 180-193). У домаћој судској пракси уочавамо и пресуде у којима је постојање душевних болова услед повреде права на пијетет као и интензитет болова утврђен извођењем вештачењем али у случајевима повреде права на пијетет на другачији начин. У уоченој пресуди, до повреде права на пијетет дошло је тиме што је тужилац прекршио дужност вођења рачуна о условима за сахрањивање у складу са пијететом према умрлом, обавезу да обезбеди достојанствено место на коме почива умрло лице, обавезу вођења рачуна о геолошком саставу тла земљиште а све са циљем поштовања осећања сродника умрлог и других особа које су биле блиске са умрлим. Анализа пресуде, указује да је вештак струке из области неуропсихијатрије „помогао“ суду да утврди постојање и интензитет душевних болова тужиоца. Тако, суд је утврдио да је један од тужилаца због предметног догађаја трпео душевне болове у виду повишене психичке напетости, нервозе, осећања додатне туге и жалости, фрустрираности као и да је тужилац субјективно осећао неправду и понижење (Све наведено према: Пресуда, Апелациони суд у Крагујевцу, бр. Гж22532/22, од: 22.9.2022.).

Сагледавајући домаћу судску праксу у парницама за накнаду нематеријалне штете проузроковане повредом права на пијетет и то у случајевима када је пијетет повређен на различите начине, увидели смо да суду различита доказна средства помажу да утврди чињенице које су од значаја за исход поступка. Мишљења смо да извођење доказа вештачењем доприноси суду да на свеобухватнији начин сагледа последице повреде права на пијетет.

Ипак, уочили смо да судови у појединим случајевима сматрају довољним извођење доказа саслушањем странака. Такво схватање садржано је управо у пресуди донетој у парници ради накнаде нематеријалне штете која је проузрокована повредом права на пијетет медијским извештавањем.

3.2. Одмеравање висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете

Посебно питање које се издваја у парницама ради накнаде нематеријалне штете која је проузрокована повредом права на пијетет медијским извештавањем јесте на који начин правилно одмерити висину новчаног износа накнаде нематеријалне штете. Наведено питање такође је спорно услед тога што критеријуми који су од значаја за одмеравање висине новчане накнаде нематеријалне штете нису егзактни. ЗОО су предвиђени критеријуми који су од значаја за доношење одлуке о праву на новчану накнаду нематеријалне штете односно за правилно одмеравање новчаног износа накнаде нематеријалне штете. Суд ће досудити правичну новчану накнаду нематеријалне штете уколико околности случаја а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава (ЗОО, 1978, чл. 200, ст.1). Осим тога, предвиђено је да суд мора водити рачуна о значају повређеног добра, циљу коме служи накнада, али и о томе да се не погодује тежњама које нису спојиве са природом накнаде нематеријалне штете и њеном друштвеном сврхом (ЗОО, 1978, чл. 200, ст.2). У случајевима када је нематеријална штета проузрокована повредом права на пијетет медијским информисањем, суд има обавезу да примени и посебне критеријуме који су предвиђени Законом о јавном информисању и медијима, што може изазвати недоумицу у вези са тим, на који начин додатни критеријуми утичу на опредељивање новчаног износа накнаде нематеријалне штете. Према Закону о јавном информисању и медијима, суд је у обавези да цени да ли је тужилац покушао да умањи штету коришћењем других средстава правне заштите који су предвиђени Законом о јавном информисању и медијима (Закон о јавном информисању и медијима, 2023, чл. 128).

Одмеравање новчаног износа накнаде нематеријалне штете може бити праћено тешкоћама због настојања да се износ накнаде штете определи у складу са садржином принципа интегралне накнаде штете. Начело интегралне накнаде штете подразумева да износ накнаде штете буде у сразмери са претрпљеним губитком, а како би се тиме положај оштећеног довео у онај положај у коме би био да штета није проузрокована (Вид. више: Караникић Мирић, 2011, 69-73).

Остваривање овог принципа у случају да је проузрокована нематеријална штета, није сасвим могуће, а разлог препознајемо у томе што: није могуће егзактно одредити висину накнаде штете, која нема економски еквивалент, нити је могуће поправити штету коју личност трпи (Mrvić Petrović & Petrović, 2020, 224). Осим тога, у домаћој литератури уочавамо схватања аутора којима се критикује начин на који судови одређују висину новчаног износа нематеријалне штете. Примера ради, аутори који се баве анализом судске праксу, указују на непостајање јасних критеријума којима се суд „водио“ приликом одмеравања висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете пресуде не садрже (Примера ради: Тасић, 2014, 302). Услед могућих тешкоћа у утврђивању новчаног износа накнаде штете, судови приликом одмеравања висине накнаде нематеријалне штете користе овлашћење које произлази из садржине Закона о парничном поступку, а то је да слободно процене висину новчаног износа накнаде штете (Закон о парничном поступку, 2011, чл. 232). Суд ово право има уколико утврди да странци припада право на накнаду штете а висина износа не може да се утврди или би могла да се утврди само са несразмерним тешкоћама. Овлашћење суда које произлази из одредбе Закона о парничном поступку, нипошто не значи арбитрарну оцену суда, већ подразумева да суд одреди објективну прихватљив износ накнаде штете (Станковић, 2025, 876). Ипак, у појединим истраживањима указује се да су судови склони "тарификацији" руководићи се, између осталог и актуелном судском праксом, као и друштвено економским околностима што утиче да су накнаде за поједине облике нематеријалне штете ниже него у другим земљама (Вид. Mrvić Petrović, 2013, 271).

Мишљења смо да је одмеравање висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете у случају да је штета проузрокована медијским информисањем нарочито тешко услед обавезе вођења рачуна о медијским слободама. Судови имају обавезу да приликом одмеравања висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете воде рачуна о „равнотежи“ између права медија и права личности која су повређена медијским информисањем (Вид. и: Багић, 2022, 959). Наиме, судови не смеју одмеравањем висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете одвраћати медије да обављају улогу коју имају у друштву (Вид. *Europapress Holding d.o.o. protiv Hrvatske*, представка бр. 25333/06, пресуда ЕСЉП, 22.10.2009, пара. 573;). Како смо то већ приметили, нематеријална штета нема егзактну вредност и због тога накнада нематеријалне штете није непосредно ограничена обимом штетних последица које би се

мериле по тржишној вредности (Вукотић, 2020, 187). Осим тога, накнада нематеријалне штете нема само карактер сатисфакције за оштећеног већ може утицати и превентивно на субјекте који могу проузроковати нематеријалну штету. Ипак, уколико би такав ефекат био смањивање спремности да се извештава о догађајима или личности у погледу којих постоји интерес јавности да буде информисана, медији не би могли да остварују своју друштвену функцију. При томе, у случају да је медијским информисањем о преминулој личности проузрокована нематеријална штета, могуће је да више субјеката захтева накнаду нематеријалне штете, услед чега кумулативни износ накнаде нематеријалне штете може бити одвраћајући за медије. У том смислу, судови имају обавезу да посебно воде рачуна о последицама досуђивања новчаног износа накнаде нематеријалне штете с обзиром да висина накнаде нематеријалне штете може пореметити равнотежу између слободе изражавања и права личности и то на штету слободе изражавања (Вид и: Kasabova v. Bulgaria, представка бр. 22385/03, пресуда ЕСЉП, 19.07.2011; Вид и: Mrvić Petrović, 2013, 44).

3.3. Одмеравање висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете-студија случаја

Анализирајући пресуде донете у парницама за накнаду нематеријалне штете која је проузрокована повредом права на пијетет медијским извештавањем уочавамо начин на који судови настоје да превазиђу различите дилеме на које смо у протеклим деловима рада указали. Најпре, уочавамо схватање суда, које сматрамо значајним за разумевање функције новчане накнаде нематеријалне штете. Тако, анализа пресуде Апелационог суда у Београду указује да је у првостепеној пресуди износ накнаде нематеријалне штете одмерен уз настојање да се уважи функција коју новачана накнада нематеријалне штете има. У пресуди се указује да се суд приликом одмеравање накнаде нематеријалне штете водио тиме да је циљ „*да се ово право не би надаље повређивало таквим и сличним информацијама тужених у медијима, тј. да се не објављују непроверене и приватне информације о преминулој личности*“ (Пресуда, Апелациони суд у Београду, ГжЗ 364/22, од: 28.9.2022). Мишљења смо да из садржине пресуде произлази схватање да накнада нематеријалне штете у случају повреде права на пијетет медијским извештавањем има и превентивну функцију која се препознаје у утицају који

ова накнада може имати на спречавање објављивања нових информација којима се повређује право на пијетет.

У једној од пресуда уочавамо различите критеријуме који су у конкретном случају били од значаја за одмеравање висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете. Апелациони суд у Београду у једној од анализираних пресуда, определио је новчани износ накнаде нематеријалне штете у износу од 40.000 динара, након што је сагледао околности релевантне за одмеравање висине новчаног износа накнаде штете и то: *садржај информације, укупну садржину и контекст у коме се покојно лице појављује у објављеним информацијама, интензитет напада на повређено добро, начин и средство којим је то учињено, да су се тужиоци након објављивања информација осећали постиђено, да покојно лице о коме се извештавало никада није извршило кривична дела са чијим извршењима је доведен у везу, да су информације објављене у медију са великом читаношћу* (Пресуда, Апелациони суд у Београду, бр. Гж3 352/2021, од: 3.2.2022). Иако анализа пресуде указује на различитост критеријума које суд може имати у виду приликом одмеравања накнаде нематеријалне штете у случају да је она проузрокована повредом права на пијетет, анализа истовремено указује и на проблеме које изазива околност да нематеријална штета не може бити егзактно новчано вреднована. У том смислу, новчана накнада нематеријалне штете коју је суд утврдио јесте резултат судске процене различитих објективних и субјективних критеријума али не и метода која омогућава егзактно утврђивање новчаног износа накнаде нематеријалне штете.

Анализа још једне пресуде Апелационог суда у Београду, такође је указала на могуће проблеме у одмеравању висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете. Наиме, Апелациони суд је имајући у виду околности случаја, значај повређеног добра, циљ накнаде као и да тужилац није захтевао објављивање демантија, одговора на информацију и исправку определио да умањи новчану накнаду нематеријалне штете коју је определио Виши суд у Београду, и да уместо првобитно опредељеног износа од 70.000 РСД, определи износ од 40.000 РСД. Као разлог због којег је суд био мишљења да право на пијетет није било повређено у мери која би оправдала досуђивање износа од 70.000 РСД, истакнута је околност да је преминуло лице на које се односила информација било осуђивано више пута за различита кривична дела као и да тужилац није захтева објављивање демантија, одговора на информацију нити исправке (Пресуда, Апелациони суд у Београду, бр. Гж 324/22, од: 6.4.2023).

Наведено схватање суда указује на утицај живота и друштвене репутације преминулог лица на положај субјекта је титулар права на пијетет. Осим тога, ова пресуда указује и на практични значај одредбе Закона о јавном информисању и медијима, према којој је суд дужан да цени да ли је тужилац покушао да умањи штету коришћењем других средстава правне заштите предвиђених тим законом. Ипак, сматрамо да околност да тужилац није покушао да умањи штету коришћењем других правних средстава не би требало сама по себи да доводи до умањивања новчаног износа накнаде нематеријалне штете. У појединим случајевима блиска лица преминулог немају интерес да медији више дана извештавају о догађају у којем је преминуло лице учествовало, чак ни онда када би се такво извештавање односило на објављивање демантија у вези са већ објављеним информацијама.

4. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

У случају да се медијским информисањем повреди право на пијетет, лица блиска преминулом могу остварити право на накнаду нематеријалне штете. У раду смо указали на специфичности које одликују утврђивање повреде права личности када се медијско извештавање односи на преминулу личност. Најпре, спорно је који круг лица има право да захтева грађанскоправну заштиту што је питање којем ћемо се посветити у посебном истраживању. Садржина права на пијетет у „блиској“ је вези са вредностима које је преминуло лице створило током живота, односно са друштвеном позицијом коју је преминуло лице имало. Околности које се односе на преминуло лице могу имати за последицу да право на пијетет не буде повређено, иако медијско информисање може изазвати задирање у психички интегритет лица.

У раду смо указали да повреда права на пијетет може проузроковати нематеријалну штету и да отвара могућност остваривања права на новчану накнаду. Тако, спорно је питање на који начин треба утврдити да је повреда права на пијетет проузроковала душевне болове. Осим тога, у истраживању смо анализирали проблем правилног одмеравања висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете. Новчана накнада нематеријалне штете треба да оствари функцију сатисфакције за оштећеног, али истовремено не треба одмерити висину накнаде на начин који би довео до непропорционалног ограничења медијских слобода или онемогућио медије да обављају своју друштвену функцију. Такође, важно је новчани износ накнаде нематеријалне штете

определити сходно околностима сваког конкретног случаја. Само такво одмеравање висине новчаног износа накнаде нематеријалне штете може омогућити да накнада нематеријалне штете оствари своју функцију.

Квалитетан рад судова који подразумева доследност у примени правних норми и уједначену судску праксу може омогућити да права личности буду адекватно вреднована али и истовремено може допринети да медији у друштву остварују своју функцију. Мишљења смо да је неопходно спроводити већи број истраживања у којима би се аутори бавили питањем грађанскоправних последица повреда права личности медијским извештавањем. Такође, сматрамо да је потребно спроводити већи број истраживања у којима би се аутори бавили питањем да ли процесно-правни оквир омогућава адекватну заштиту права личности у случају да су она повређена медијским информисањем односно. Осим тога, неопходно је спроводити већи број истраживања у којима би се аутори бавили питањем да ли важећа процесна правила омогућавају медијима да се заштите од покушаја да се парнични поступак злоупотреби са циљем спречавања медија да обављају улогу коју имају у демократском друштву. Мишљења смо да су таква истраживања неопходна како због унапређења заштите права личности тако и због доприноса који таква истраживања могу имати за остваривање улоге медија у демократском друштву. У том смислу, у наредним истраживањима бавићемо се неким од наведених питања.

ЛИТЕРАТУРА

Andrejević, S., Mitrović, Lj. & Petrović, Z. 2009. Naknada nematerijalne štete: nove tendencije. u: *Naknada nematerijalne štete, Izbor radova sa savetovanja Udruženja za odštetno pravo* (eds. Zdravko Petrović, Nataša Mrvić-Petrović), Beograd 2009, str. 92-107;

Апелациони суд у Нишу. 2017. *Билтен*;

Арсенијевић, Б. 2024. Анализа примене Закона о несталим бебама. *Зборник радова Правног факултета Универзитета у Нишу*. бр. 103, str. 263-286;

Bagić, S. 2022. Sloboda izražavanja i pravo na naknadu štete-novija praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*. Vol. 43, No. 3, str. 955-971;

Baćirović Alić, M. & Ahmetović Ljajić, A. 2018. Naknada nematerijalne štete u teoriji i sudskoj praksi u Republici Srbiji. *Ekonomski izazovi*, br. 7, str. 140-152;

Bodiroga, N. 2007. Saslušanje stranaka u parničnom postupku. *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*. 79(6). str. 180-193;

Bychawska-Siniarska, D. 2017. *Protecting the right to freedom of expression under the European convention on human rights: A handbook for legal practitioners*. Council of Europe;

Bukovac Puvača, M. 2015. Deset godina nove koncepcije neimovinske štete. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 36(1), str. 157-180;

Вукотић, М. 2020. *Наследивост права на накнаду нематеријалне штете*. Докторска дисертација. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду;

Vodinić, V. 2012. *Građansko pravo-Uvod u građansko pravo i Opšti deo građanskog prava*. Beograd: Pravni fakultet Univerzitet Union-Službeni glasnik;

Vodinić, V. 1978. Lična prava. U: Ristić, S. (ur.) *Enciklopedija imovinskog prava i prava udruženog rada*, Beograd: Beogradski izdavačko grafički zavod, str. 913-936;

Вучковић, Ј. 2021. Дигитални медији и медијско законодавство Републике Србије. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*. 60(92), стр. 195-217;

Вучковић, Ј. 2019. Пружање медијских услуга и право приватности. У: Мићовић, М. (ур.). *Слобода пружања услуга и правна сигурност: зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 17 маја 2019. године, на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу*, Крагујевац: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, стр. 601-618;

Јевтовић, А. 2024. *Карактеристике и функције рубрике црна хроника у штампаним и онлајн медијима у Србији-докторска дисертација*. Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу;

Karanić Mirić, M. 2015. Objektivizovanje moralne štete. *Zbornik Matice srpske za društvene nauke*, br. 152. str. 487-503;

Karanić Mirić, M. 2011. Odmeravanje naknade štete prema vrednosti koju je stvar imala za oštećenika. *Crimen-Časopis za krivične nauke*, 1/2011, str. 67-87;

Лазић, М. 2015. Концепција личних права у српском законодавству. У: Марковић, Г. (ур.), *Однос права у региону и права Европске уније*, Источно Сарајево: Правни факултет, стр. 74-90;

Manić, S. 2012. Novčana naknada nematerijalne štete za duševne bolove zbog smrti i teškog invaliditeta bliskog lica. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 46(2), str. 437-454;

Marjanović, Đ. 2023. Povreda prava na pretpostavku nevinosti informacijama koje su objavljene na internetu. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Prištini*, 1/2023, str. 229-245;

Младеновић, Т. 2020. Етички и правни аспекти узимања органа од умрлих малолетних лица. У: Мићовић, М. (ур.), *Услуге и права корисника: Зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 26. јуна 2020. године, на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац*: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, стр. 483-500;

Mrvić Petrović, N. 2024. Javna kleveta-iluzornost krivičnopravne zaštite ugleda. U: Kostić, J. & Matić Bošković, M. (ur.), *Mediji, kazneno pravo i pravosuđe*, Beograd: Institut za uporedno pravo, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 285-297;

Mrvić Petrović, N. 2013. Dekriminalizacija klevete-supremacija slobode izražavanja u odnosu na čast i ugled. *Strani pravni život*, 57(2), str. 43-58;

Mrvić Petrović, N. & Petrović, Z. 2020. Kaznena naknada štete u funkciji zaštite prava ličnosti. u: *Prouzrokovanje štete, naknada štete, osiguranje* (ur. Zdravko Petrović, Vladimir Čolović, Dragan Obradović), Beograd: Institut za uporedno pravo, str. 219-233;

Mrvić Petrović, N. 2013. Kriterijumi za odmeravanje naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode. u: *Osiguranje i naknada štete* (ur. Zdravko Petrović, Nataša Mrvić Petrović), Beograd: Intermex, 264-271;

Petrović, Z. 1996. *Naknada nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti*. Beograd: Novinsko-izdavačka ustanova „Vojska”;

Pech, L. 2004. Balancing Freedom of the Press with Competing Rights and Interests: A Comparative Perspective. In: O'Dell, E. (ed), *Freedom of Expression Aldershot*: Ashgate, dostupno na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=909507 (26.03.2026.);

Petrović Mrvić, N., Ćirić, J. & Počuća, M. 2015. Medicinska veštačenja u krivičnom i parničnom postupku. *Vojnosanitetski pregled-mjesečnik ljekara Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije*, 72(8), str. 729-735;

Рањеловић, В. & Соковић, С. 2023. Кривично-правна заштита гроба. У: Џомић, В. & Вуковић, З. (ур.), *Државно-црквено право: зборник реферата са Међународног научног скупа*, Крагујевац: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, стр. 255-267;

Radolović, A. 2007. Odnos prava osobnosti i medijskog prava. *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 28(1), str. 267-315;

Рајић, С. & Рељановић, М. 2023. *Слобода медија и право на информисаност*. Београд: Институт за упоредно право;

Savčić, S. & Pajić, B. 2022. Sloboda izražavanja ili povreda časti i ugleda. *CM: Communication and Media*, vol. 17, no. 52, str. 201-221;

Станковић, Г. 2025. *Коментар Закона о парничном поступку: према стању законодавства од 1 фебруара 2025. године*. Београд: Службени гласник;

Тасић, А. 2014. Накнада нематеријалне штете у антидискриминационим парницама-коментар судске одлуке. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 66, стр. 295-306;

Tucak, I. & Nedić, T. 2022. Pokojne osobe kao nositelji subjektivnih prava. *Filozofska istraživanja*, 42(2), str. 289-312;

Hamill, D. 2011. The Privacy of Death on the Internet: A Legitimate Matter of Public Concern or Morbid Curiosity Public Concern or Morbid Curiosity. *Journal of Civil Rights and Economic Development*, 25(4), pp. 833-871;

Hughes, K. 2019. The public figure doctrine and the right to privacy. *Cambridge Law Journal*, 78(1), pp. 70-99;

Cvejić, B. 2024. „Crna hronika” i etika u štampi u Srbiji pre 100 godina i danas. *CM: Communication and Media*, vol. 19, no. 2/2024, str. 367-390;

Пресуда Европског суда за људска права, Radio broadcasting company B92 AD v. Serbia, представка бр. 67369/16, пресуда од 5.9.2023;

Пресуда Европског суда за људска права, Von Hannover v Germany (бр.2), представка бр. 40660/08 и 60641/08, пресуда од 7.2.2012;

Пресуда Европског суда за људска права, Axel Springer v. Germany, представка бр. 39954/08, пресуда од 7.2.2012;

Пресуда Европског суда за људска права, Akpınar and Altun v. Turkey, представка бр. 56760/00, пресуда од 27.2.2007;

Пресуда Европског суда за људска права, Magnitsky v. Russia, представка бр. 32631/09 и 53799/12, пресуда од 27.11.2019;

Пресуда Европског суда за људска права, Couderc and Hachette Filipacchi Associés v France, представка бр. 40454/07, пресуда од 10.11.2015;

Пресуда Европског суда за људска права, M.L. v. Slovakia, представка бр. 34159/17, пресуда од 14.01.2022;

Пресуда Европског суда за људска права, Dzugashvili v. Russia, представка бр. 41123/10, пресуда од 9.12.2014;

Пресуда Европског суда за људска права, Europapress Holding d.o.o. protiv Hrvatske, представка бр. 25333/06, пресуда од 22.10.2009;

Пресуда Европског суда за људска права, *Kasabova v. Bulgaria*, представка бр. 22385/03, пресуда од 19.07.2011;

Одлука, Уставни суд Републике Србије, бр. Уж-7211/2013, од 19.05.2016;

Решење, Врховни суд Републике Србије, бр. Рев 738/2020, од 3.2.2022;

Решење, Апелациони суд у Новом Саду, бр. Гж1086/2020, од 11.6.2020;

Пресуда, Апелациони суд у Крагујевцу, бр. Гж22532/22, од 22.9.2022;

Пресуда, Апелациони суд у Београду, Гж3 364/22, од 28.9.2022;

Пресуда, Апелациони суд у Београду, бр. Гж3 352/2021, од 3.2.2022;

Пресуда, Апелациони суд

Ђорђе МАРЈАНОВИЋ

Research Assistant, Institute of Comparative Law, Belgrade, Republic of Serbia,
djordje2611@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5238-7292.

COMPENSATION FOR NON-MATERIAL DAMAGE CAUSED BY VIOLATION OF THE RIGHT TO PIETY IN MEDIA REPORTING

Summary

The subject of this research is the right to compensation for non-material damage caused by a violation of the right to piety in media reporting. Media coverage of a deceased person may cause emotional distress to those who were closely related to them. This study analyzes the ways in which media reporting violates upon the right to piety. By using the dogmatic method, the normative method, the method of theoretical framework analysis, and the case study method, the research highlights the specificities involved in establishing that the right to piety has been violated through media reporting. In the second part of the study, the analysis focuses on determining how a violation of the right to piety results in a legally recognized form of non-material damage. It is observed that, both in theory and in practice, a contentious issue is which evidentiary means enable the court to establish the facts decisive for resolving disputes in lawsuits for compensation for non-material damage caused by media reporting. The author also examines how the criteria for assessing the amount of monetary compensation for non-material damage are applied in domestic court decisions. The conclusion emphasizes that monetary compensation for non-material damage should serve the function of satisfaction. It is further noted that courts should not determine the amount of compensation in a manner that would disproportionately restrict media freedoms or prevent the media from fulfilling their societal role.

Key words: non-material damage, right to piety, media law, right on personality.